# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

M. POIARES MADURO

13 päivänä heinäkuuta 2006 [1]

1. Euroopan yhteisöjen komissio on tehnyt yhteisöjen tuomioistuimelle valituksen Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa De Bry vastaan komissio, 12.7.2005 antamasta tuomiosta (jäljempänä valituksen kohteena oleva tuomio), [2] jolla hyväksyttiin kantajan urakehityksen arviointiraportin vahvistamisesta ajanjaksolle 1.7.2001–31.12.2002 26.5.2003 tehdyn päätöksen kumoamista koskeva vaatimus erityisesti sillä perusteella, että kyseistä päätöstä tehtäessä oli loukattu virkamiehen puolustautumisoikeuksia.

2. Asian tosiseikat ovat suhteellisen yksinkertaiset, ja valittaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta täsmentämään virkamiehen niiden puolustautumisoikeuksien ulottuvuuden, jotka arvioinnista vastaavien esimiesten on taattava hänelle.

1 – Alkuperäinen kieli: portugali.

2 – T-157/04, Kok. H. 2005, s. I-A-199 ja II-901.

## I Valituksen kohde

### A *Sovellettava lainsäädäntö*

3. Euroopan yhteisöjen henkilöstöön sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 43 artiklan mukaan virkamiehen pätevyydestä, tehokkuudesta ja käytöksestä viranhoidossa, lukuun ottamatta palkkaluokkien A 1–A 2 virkamiehiä, laaditaan arviointi vähintään kahden vuoden välein kunkin toimielimen vahvistamien edellytysten mukaisesti.

4. Komissio teki henkilöstösääntöjen 43 artiklan yleisistä täytäntöönpanosäännöksistä 26.4.2002 päätöksen (jäljempänä yleisiä täytäntöönpanosäännöksiä koskeva päätös), jonka 1 artiklan mukaan jaksoittain laaditaan "urakehityksen arviointiraportti kaikkien vakituisten virkamiesten pätevyydestä, tehokkuudesta ja käytöksestä viranhoidossa".

5. Näihin säännöksiin sisältyvät arviointimenettelyä koskevat olennaiset seikat voidaan tiivistää seuraavasti.

6. Tässä menettelyssä toimivat ensinnäkin arvioija, joka on pääsääntöisesti arvioitavan virkamiehen välittömän esimiehen asemassa oleva yksikön päällikkö (yleisiä täytäntöönpanosäännöksiä koskevan päätöksen 3 artiklan 1 kohta), arvioinnin vahvistaja, joka on yleensä arvioijan välittömän esimiehen asemassa oleva osastopäällikkö (yleisiä täytäntöönpanosäännöksiä koskevan päätöksen 2 artiklan 2 kohta ja 3 artiklan 1 kohta) sekä arvioinnin tarkastaja, joka on pääsääntöisesti arvioinnin vahvistajan välittömän esimiehen asemassa oleva pääjohtaja (yleisiä täytäntöönpanosäännöksiä koskevan päätöksen 2 artiklan 4 kohta).

7. Arviointimenettely selostetaan yleisiä täytäntöönpanosäännöksiä koskevan päätöksen 7 ja 8 artiklassa. Se alkaa arvioitavan virkamiehen itse tekemällä arvioinnilla, joka on lopullisen kertomuksen olennainen osa. Tämän jälkeen arvioitavan virkamiehen ja arvioijan välisen keskustelun päätteeksi arvioija laatii arviointikertomuksen ja antaa sen asianomaiselle virkamiehelle. Virkamies voi joko allekirjoittaa arviointikertomuksen ja palauttaa sen, minkä jälkeen sen allekirjoittavat arvioija ja arvioinnin tarkastaja, ja kertomuksesta tulee lopullinen. Tai sitten hän voi pyytää keskustelua arvioinnin vahvistajan kanssa, joka puolestaan vahvistaa arviointikertomuksen tai muuttaa sitä. Jos arvioitu virkamies ei ole tyytyväinen arvioinnin vahvistajan päätökseen, hän voi pyytää tätä saattamaan asian arvioinnista vastaavan pariteettikomitean käsiteltäväksi. Arvioinnista vastaavan pariteettikomitean tehtävänä on selvittää, onko urakehityksen arviointiraportti laadittu oikeudenmukaisesti, objektiivisesti ja tavanomaisten arviointia koskevien sääntöjen mukaisesti. Se antaa tätä koskevan perustellun lausunnon, jonka perusteella arvioinnin tarkastaja joko muuttaa urakehityksen arviointiraporttia tai vahvistaa sen, ja jos hän poikkeaa lausunnossa esitetyistä suosituksista, hänen on perusteltava päätöksensä.

8. Heinäkuussa 2002 komissio antoi henkilöstölleen tiedoksi oppaan urakehitykseen keskitetystä henkilöstön arviointijärjestelmästä (jäljempänä arviointiopas).

B *Pääasian tosiseikat*

9. De Brysta, joka on palkkaluokkaan A 5 kuuluva komission virkamies, laadittiin 1.7.2001 ja 31.12.2002 väliseltä ajanjaksolta urakehityksen arviointiraportti. Arvioijan kanssa 30.1.2003 käydyn keskustelun jälkeen viimeksi mainittu allekirjoitti sen 18.2.2003 ja arvioinnin vahvistaja hyväksyi sen samana päivänä tekemällään allekirjoituksella.

10. De Bry vaati 25.2.2003 arviointinsa tarkastusta. Arvioinnin vahvistaja teki 19.3.2003, 11.3.2003 pidetyn keskustelun jälkeen, joitakin muutoksia kuvaileviin huomautuksiin, mutta pysytti voimassa annetut arvosanat. Otsikon "Käytös viranhoidossa" alle hän lisäsi seuraavan toteamuksen:

"De Bry on aina valmis saattamaan työnsä päätökseen myös työajan päätyttyä ja jopa viikonloppuna. Tämä käytettävissä olo normaalin virka-ajan ulkopuolella johtuu kuitenkin usein siitä, että normaalia virka-aikaa ei ole noudatettu".

11. De Bry valitti arvioinnistaan 26.3.2003. Arvioinnista vastaavan pariteettikomitean suosituksen mukaisesti arvioinnin tarkastaja hylkäsi 26.5.2003 tekemällään päätöksellä valittajan valituksen ja valituksen kohteena olevasta urakehityksen arviointiraportista tuli lopullinen.

12. De Bry teki 26.8.2003 päivätyllä kirjeellä henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen. Nimittävä viranomainen hylkäsi valituksen 6.1.2004 tekemällään päätöksellä, jonka De Bry vastaanotti 12.1.2004.

13. De Bry nosti EY 236 artiklan nojalla Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.4.2004 jättämällään hakemuksella kanteen, jossa vaaditaan kumoamaan 26.5.2003 laadittu urakehityksen arviointiraportti.

C *Valituksen kohteena oleva tuomio*

14. Valittaja on esittänyt kumoamista koskevien vaatimustensa tueksi erityisesti puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevan valitusperusteen. Hänen mukaansa tämä johtuu siitä, että toteamus, jonka mukaan "normaalia" virka-aikaa ei ole noudatettu, on esitetty valituksen kohteena olevan urakehityksen arviointiraportin otsikon "Käytös viranhoidossa" alla olevissa kuvailevissa huomautuksissa, vaikka hänelle ei ollut tehty arviointijakson kuluessa muistutuksia, joiden perusteella hän olisi voinut esittää näkemyksensä asiasta ja ymmärtää tämän arvioijan vahvistajan esittämän huomautuksen. Toisin sanoen valittaja väittää, että koska hänellä ei ole ollut mahdollisuutta esittää huomautuksiaan hänen täsmällisesti ilmoitetuista myöhästymisistä, häntä koskevassa arvioinnissa ei voida väittää, ettei hän ollut noudattanut työaikaa.

15. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi tämän perusteen tuomionsa 79–

94 kohdassa selostettujen arviointien perusteella, ja se kumosi tällä perusteella päätöksen, jolla vahvistettiin riidanalainen urakehityksen arviointiraportti.

16. Valituksen kohteena olevan tuomion mukaan henkilöstösääntöjen 26 artiklan, jossa ilmaistaan tarkemmin virkamiesten osalta puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen, tarkoituksena on estää se, että päätökset, joilla on vaikutusta virkamiesten hallinnolliseen asemaan ja uraan, kuten päätös, jolla urakehityksen arviointiraportista tulee lopullinen, perustuvat sellaisiin asianomaisten käytöstä koskeviin seikkoihin, joita ei ole mainittu henkilökansiossa ja joita ei ole annettu asianomaisille tiedoksi, jolloin he eivät ole voineet esittää asianmukaisesti näkemystään tällaisista tosiseikoista.

17. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että tosiseikkoihin, joiden perusteella arvioitavasta virkamiehestä on tehty tälle epäedullisia arviointeja, voidaan vedota tätä vastaan vain, jos ne on merkitty henkilöstösääntöjen 26 artiklassa tarkoitettuihin "asiakirjoihin", jotka on etukäteen liitetty henkilökansioon tai ainakin annettu hänelle tiedoksi. Voidakseen puolustaa esillä olevassa asiassa asianmukaisesti etujaan, joko kiistämällä tämän väitteen tai parantamalla käytöstään viranhoidossa voidakseen saada hyvän arvioinnin, De Brylle olisi pitänyt antaa työajan noudattamatta jättämistä koskevasta moitteesta kirjallinen varoitus hyvissä ajoin eli kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun moitittu seikka havaittiin.

18. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jatkoi, että näin on erityisesti siitä syystä, että tämä moite on ristiriidassa häntä koskevan aikaisemman arvioinnin kanssa, koska aikaisemmassa arviointikertomuksessa todettiin, että De Bryn "persoonallinen tyyli työaikojen suhteen" oli moitteeton, ja oikeutti jopa korkeampaan arvosanaan.

19. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti sitä, että virkamiehen esimiesten velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti ja hyvissä ajoin kaikki seikat, jotka saatetaan esittää häntä vastaan hänestä laadittavassa urakehityksen arviointiraportissa, mainitaan komission laatimassa arviointioppaassa, jonka se on antanut itselleen toimintaohjeiksi. Se toteaa erityisesti, että mikään arviointia koskeva seikka ei saa tulla yllätyksenä asianomaiselle. Tästä syystä oppaassa korostetaan tarvetta antaa tietoja koko arviointijakson aikana käytöstä koskevista seikoista ja kehotetaan puuttumaan asiaan mahdollisimman nopeasti tehtävän suorittamisen jälkeen, jotta asianomaiset ovat koko ajan tietoisia siitä, mitä mieltä heidän tavastaan toimia ollaan. Siinä kehotetaan myös arvioijia keräämään koko arviointijakson ajan esimerkkejä töistä, säilyttämään niiden jäljennöksiä tai laatimaan huomautuksia.

20. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että tällä puolustautumisoikeuksien loukkauksella on voinut olla vaikutusta virkamiehestä tehtyyn arviointiin (valituksen kohteena olevan tuomion 92–94 kohta), ja näin ollen se hyväksyi kanneperusteen.

21. Lyhyesti selostettuna ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että arvioitavan virkamiehen puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen edellyttää, että tosiseikat, jotka ovat myöhemmin perustana arviointikertomukseen sisältyvissä arvosteluissa, on etukäteen merkittävä kirjallisten varoitusten muodossa henkilöstösääntöjen 26 artiklassa tarkoitettuihin "asiakirjoihin", jotka on liitetty virkamiehen henkilökansioon tai ainakin annettu hänelle tiedoksi, jotta niihin voitaisiin vedota virkamiestä vastaan. Vain sillä, että virkamiehelle ilmoitetaan kirjallisella varoituksella työajan noudattamatta jättämisestä hyvissä ajoin eli kohtuullisen ajan kuluessa moititusta seikasta, mahdollistaa sen, että hän voi puolustaa asianmukaisesti etujaan joko kiistämällä tämän väitteen tai ottamalla sen huomioon voidakseen saada hyvän arvioinnin.

## II Valituksen tarkastelu

22. Komissio vetoaa valituksensa tueksi yhteen ainoaan valitusperusteeseen, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen ulottuvuutta. Puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevassa yleisessä periaatteessa tai henkilöstösääntöjen 26 artiklassa, jossa tämä ilmaistaan tarkemmin erityisellä tavalla, ei sen mukaan kielletä arvioijia merkitsemästä urakehityksen arviointiraporttiin arvioitavaa virkamiestä vastaan esitettyä sellaista seikkaa, jota ei ole etukäteen esitetty kirjallisesti ja annettu asianomaiselle tiedoksi hyvissä ajoin.

23. Valittajan väitteiden perusteella on selvitettävä, saattoiko komissio puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen, henkilöstösääntöjen 26 artiklan ja/tai arviointioppaan nojalla ottaa huomioon De Bryn työaikoja koskevan väitteen vain sillä edellytyksellä, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että se oli etukäteen merkinnyt sen kirjallisesti "asiakirjaan", joka oli liitetty asianomaisen henkilökansioon tai ainakin annettu hänelle tiedoksi, jotta hän voi joko kiistää tämän väitteen perusteltavuuden tai parantaa käytöstään voidakseen saada hyvän arvioinnin.

24. Toisin sanoen esillä olevan asian kannalta olennaisena kysymyksenä on, edellyttääkö väitteen huomioon ottaminen systemaattisesti henkilöstösääntöjen 26 artiklassa tarkoitetun "asiakirjan" laatimista etukäteen ja sen tiedoksiantamista, samoin etukäteen, asianomaiselle, vai onko vain tätä väitettä koskevat olemassa olevat "asiakirjat" annettava tiedoksi?

A *Henkilöstösääntöjen 26 artiklan soveltamisala*

25. Henkilöstösääntöjen 26 artiklan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Virkamiestä koskeva henkilökansio sisältää:

a) virkamiehen hallinnollista asemaa koskevat asiakirjat sekä hänen pätevyyttään, tehokkuuttaan ja käytöstään koskevat arvioinnit;

b) virkamiehen kyseisten asiakirjojen osalta esittämät huomautukset.

Asiakirjat on merkittävä luetteloon, numeroitava juoksevasti ja luokiteltava aukottomasti; toimielin ei voi esittää perusteeksi edellä a alakohdassa tarkoitettuja asiakirjoja eikä vedota niihin virkamiestä vastaan, jos niitä ei ole annettu hänelle tiedoksi ennen niiden sisällyttämistä henkilökansioon."

26. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan henkilöstösääntöjen 26 artiklan säännösten tavoitteena on taata kyseisen virkamiehen puolustautumisoikeus estämällä se, että asianomaisen virkamiehen hallinnollista asemaa ja uraa koskevat nimittävän viranomaisen päätökset perustuisivat sellaisiin virkamiehen käytöstä koskeviin tietoihin, joista ei ole mainintaa virkamiehen henkilökansiossa ja joita ei ole annettu kyseiselle virkamiehelle tiedoksi [3].

27. Yhdyn ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksiin (valituksen kohteena olevan tuomion 81 kohta) ja katson, että päätös, jolla urakehityksen arviointiraportista tulee lopullinen, kuuluu henkilöstösääntöjen 26 artiklan soveltamisalaan.

28. Se, että arviointikertomukset mainitaan niiden laatimisen jälkeen tässä säännöksessä henkilökansion osina, ja että niiden on näin ollen sisällyttävä siihen, [4] ei estä sitä, että niitä laadittaessa on noudatettava henkilökansiota koskevaa sääntöä, siten, että kaikki hallinnon tällaista kertomusta laatiessaan käyttämät "asiakirjat" on täytynyt etukäteen liittää arvioitavan virkamiehen henkilökansioon.

3 – Asia 140/86, Strack v. komissio, tuomio 7.10.1987 (Kok. 1987, s. 3939, 7 kohta). Ks. myös lähes samalla tavalla muotoillut yhteisöjen tuomioistuimen seuraavat tuomiot: asia 88/71, Brasseur v. parlamentti, tuomio 28.6.1972 (Kok. 1972, s. 499, 11 kohta); asia 233/85, Bonino v. komissio, tuomio 12.2.1987 (Kok. 1987, s. 739, 11 kohta) ja asia C-294/95 P, Ojha, tuomio 12.11.1996 (Kok. 1996, s. I-5863, 57 kohta); sekä seuraavat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiot: asia T-82/89, Marcato v. komissio, tuomio 5.12.1990 (Kok. 1992, s. II-735, 78 kohta) ja asia T-547/93, Lopes v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 29.2.1996 (Kok. H. 1996, s. I-A-63 ja s. II-185, 80 kohta).

4 – Ks. em. asia Bonino v. komissio ja em. asia Lopes v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomion 82 kohta; asia T-78/92, Perakis v. parlamentti, tuomio 30.11.1993 (Kok. 1993, s. II-1299, 29 kohta).

29. Tämän osalta ei ole tarpeen määrittää, voidaanko arvioijien katsoa olevan edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettu "nimittävä viranomainen". Lisäksi harvemmin omaksutussa muotoilussa ulotetaan henkilöstösääntöjen 26 artiklassa säädetty velvollisuus noudattaa menettelyllisiä takeita koskemaan laajemmin kaikkia "hallinnon" tekemiä päätöksiä, joilla on vaikutuksia virkamiehen hallinnolliseen asemaan ja uraan [5].

30. Henkilöstösääntöjen 26 artiklan sovellettavuus edellyttää sellaisen päätöksen olemassaoloa, jolla on vaikutusta virkamiehen hallinnolliseen asemaan ja uraan. Näin on kiistämättä sellaisen päätöksen osalta, jolla urakehityksen arviointiraportista tulee lopullinen. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut (ks. valituksen kohteena olevan tuomion 6 kohta), arviointikierrokset ja ylennykset liittyvät toisiinsa, koska virkamies ylennetään pääsääntöisesti silloin, kun ansiopisteiden summa, joka vastaa urakehityksen arviointiraportissa käytettyä numeerista arvostelua ja toisaalta hänelle ylennysmenettelyssä annettujen, yhden tai useamman kierroksen kuluessa kertyneiden etusijapisteiden summa ylittävät ylentämiskynnyksen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on lisäksi ollut jo tilaisuus todeta, että arviointikertomus oli laadittava henkilöstösääntöjen 26 artiklan säännöksiä noudattaen. [6]

5 – Ks. erityisesti asia T-293/94, Vela Palacios v. TSK, tuomio 18.6.1996 (Kok. H. 1996, s. I-A-305 ja II-893, 37 kohta).

6 – Ibidem, 36–38 kohta.

31. Vaikka päätös urakehityksen arviointiraportin lopullisesta antamisesta kuuluu siis henkilökansiota koskevan säännön soveltamisalaan, on selvitettävä vielä, edellyttääkö tämä, että tosiseikkoja koskevat toteamukset voivat olla arviointikertomukseen sisältyvien epäedullisten arviointien perustana vain, mikäli ne on etukäteen merkitty henkilöstösääntöjen 26 artiklassa tarkoitettuihin "asiakirjoihin", jotka on etukäteen liitetty arvioitavan virkamiehen henkilökansioon tai ainakin annettu hänelle tiedoksi.

32. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että asia oli näin, ja totesi, että koska henkilöstösääntöjen 26 artiklan tarkoituksena on estää se, että päätökset, joilla on vaikutusta virkamiesten hallinnolliseen asemaan ja uraan, perustuvat sellaisiin asianomaisten käytöstä koskeviin seikkoihin, joita ei ole mainittu henkilökansiossa, kaikki tosiseikat, jotka ovat perusteena arvioitavalle virkamiehelle annettavalle epäedulliselle arvioinnille, on täytynyt etukäteen merkitä henkilöstösääntöjen 26 artiklassa tarkoitettuun "asiakirjaan", joka on liitetty kyseisen virkamiehen henkilökansioon tai ainakin annettu tiedoksi hänelle kohtuullisessa ajassa moititusta seikasta.

33. Tällainen tulkinta johtaa siihen, että mahdollisuus esittää arviointikertomuksessa virkamiehelle vastainen seikka edellyttää, että etukäteen on systemaattisesti laadittu "asiakirja" kirjallisen varoituksen muodossa.

34. Näin ei kuitenkaan näyttäisi olevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vedonnut asiassa Strack vastaan komissio annettuun tuomioon [7] (ks. valituksen kohteena olevan tuomion 84 kohta). On totta, että ammattitaudin toteamista koskevan menettelyn yhteydessä todettiin perustellusti, että "luonteeltaan lääketieteelliset tosiseikkoja koskevat toteamukset on sisällytettävä henkilökansioon, jos niihin sisältyvät seikat ovat virkamiehen pätevyyttä, tehokkuutta tai käytöstä koskevien kertomusten perusteena" [8]. Mutta tuosta tuomiosta käy ilmi, että nämä lääketieteelliset lausunnot oli merkitty asiakirjoihin, ja että yhteisöjen tuomioistuin totesi vain, että toisin kuin komissio väitti, tällaiset asiakirjat, vaikka niitä koskisikin lääketieteellisten tietojen salaisuus, on liitettävä henkilökansioon, jos niihin sisältyvät tiedot ovat omiaan vaikuttamaan virkamiehen hallinnolliseen asemaan tai urakehitykseen. [9]

35. Samoin yhteisöjen tuomioistuin on kumonnut kilpailevan virkamiehen nimittämistä koskevan päätöksen sillä perusteella, että kantajan koeajalta laadittua arviointikertomusta, johon riidanalainen toimi perustui, ei ollut sisällytetty virkamiestä koskevaan henkilökansioon siten, että hän olisi voinut esittää tätä koskevat huomautuksensa, mikä oli henkilöstösääntöjen 26 artiklan vastaista. [10] Samoin päätöksen virkamiehen aikaistetusta siirrosta yksikön edun mukaisesti katsottiin olevan lainvastainen, koska se oli tehty henkilöstösääntöjen 26 artiklan toisen alakohdan vastaisesti, kun se perustui kertomukseen, jota ei ollut liitetty virkamiehen henkilökansioon eikä sitä ollut edes annettu etukäteen kyseiselle virkamiehelle tiedoksi. [11]

36. Myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetään *olemassa olevien* asiakirjojen liittämistä henkilökansioon tai ainakin, että ne annetaan tiedoksi asianomaiselle. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen, että henkilöstösääntöjen 26 artiklaa oli rikottu, kun ylennys- tai toisiin tehtäviin siirtämistä koskevan menettelyn yhteydessä kuultujen esimiesten lausuntoihin sisältyi hakijoiden ansioiden vertailun perusteella tehtyjen arvioiden lisäksi sellaisia hakijan pätevyyttä, tuottavuutta tai käytöstä koskevia seikkoja, joita ei ollut etukäteen liitetty asianomaisen henkilökansioon eikä annettu hänelle tiedoksi. [12] Se totesi lisäksi, että henkilöstösääntöjen 26 artiklassa velvoitetaan merkitsemään väliaikainen arviointi kantajan suoritusten laadusta henkilökansioon, jos siitä saattoi olla apua laadittaessa seuraavaa arviointikertomusta. [13]

37. Voidaan huomata, että yleinen lähestymistapa henkilökansioiden pitämistä koske-

7 – Mainittu edellä.

8 – Ibidem, 13 kohta.

9 – Ibidem, tuomion 4–14 kohta.

10 – Ks. em. asia Bonino v. komissio.

11 – Ks. em. asia Ojha v. komissio.

12 – Ks. em. asia Perakis v. parlamentti, tuomion 28–32 kohta. Tämä ratkaisu toistetaan mm. seuraavissa asioissa: asia T-76/92, Tsirimokos v. parlamentti, tuomio 30.11.1993, Kok. 1993, s. II-1281, 34 ja 35 kohta) ja em. asia Lopes v. tuomioistuin, tuomion 81 ja 82 kohta.

13 – Ks. em. asia Vela Palacios v. TSK, tuomion 36–38 kohta.

vaa sääntöä koskevassa oikeuskäytännössä on yksiselitteinen. Siitä käy ilmi, että kaikkien kirjallisten merkintöjen, jotka koskevat virkamiehen käytöstä koskevia seikkoja, on katsottava olevan henkilöstösääntöjen 26 artiklassa tarkoitettuja "asiakirjoja", jotka on liitettävä henkilökansioon tai ainakin etukäteen annettava tiedoksi asianomaiselle. Sitä vastoin mikään oikeuskäytännössä [14] mainittu seikka ei tietääkseni puolla sellaista henkilöstösääntöjen 26 artiklan tulkintaa, jonka mukaan epäedullinen seikka voi olla sellaisen päätöksen perustana, jolla on vaikutuksia virkamiehen hallinnolliseen asemaan tai uraan, vain jos se on etukäteen merkitty kirjallisesti "asiakirjaan".

38. Jottei tämän säännöksen sanamuotoa rikottaisi, olen näin ollen samaa mieltä komission kanssa siitä, että henkilöstösääntöjen 26 artiklan toisessa alakohdassa edellytetään saman artiklan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettujen asiakirjojen olemassaoloa, mutta siinä ei luoda velvollisuutta laatia tällaisia asiakirjoja.

14 – Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta, joka ei kuitenkaan vaikuta täysin vakuuttavalta. Em. asiassa Marcato v. komissio (tuomion 73–81 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi nimittävän viranomaisen päätöksen, jolla se vahvisti ylennyskomitean esitykseen perustuvan luettelon ansioituneimmista virkamiehistä ylennystä varten sillä perusteella, että se oli arvioinut kantajan, jonka nimeä ei ollut otettu kyseiseen luetteloon, käytöstä pääjohtajan edustajan suullisten toteamusten perusteella, vaikka, ottaen huomioon sen merkityksen, joka näillä toteamuksilla oli, ne olisi henkilöstösääntöjen 26 artiklan nojalla pitänyt välittömästi merkitä kirjallisesti ja liittää kantajan henkilökansioon. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämistä perusteluista näyttää kuitenkin käyvän ilmi, että sen ratkaisu selittyy sillä, että kantaja ei ollut saanut mahdollisuutta esittää ylennyskomitealle huomautuksiaan pääjohtajan edustajan toteamuksista, ja että näin ollen hänen puolustautumisoikeuttaan oli loukattu.

B *Puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan periaatteen soveltamisala*

39. Vaikka henkilöstösääntöjen 26 artiklan sanamuoto ei sitä edellytäkään, on selvitettävä, seuraako tämän säännöksen tulkinnasta puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen valossa tai kyseisestä periaatteesta sellaisenaan, että jokin seikka voi olla virkamiestä koskevaan arviointikertomukseen sisältyvän epäedullisen arvioinnin perustana vain, jos se on etukäteen merkitty kirjallisesti "asiakirjaan" tai siitä on ainakin annettu arviointijakson kuluessa kirjallisia varoituksia, jotka on annettu kyseiselle virkamiehelle tiedoksi kohtuullisen ajan kuluessa.

40. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sisällyttää nimittäin henkilökansiota koskevasta säännöstä tekemänsä tulkinnan puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatetta koskevaan laajempaan perspektiiviin (ks. valituksen kohteena olevan tuomion 79 kohta).

41. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "puolustautumisoikeuksien kunnioittamista on kaikissa menettelyissä, jotka on pantu vireille jotakin henkilöä vastaan ja joissa voidaan antaa tälle henkilölle vastainen päätös, pidettävä yhteisön oikeuden perusperiaatteena". [15] Näin ollen on katsottu, että

15 – Ks. esim. asia C-301/87, Ranska v. komissio, ns. Boussac Saint Frères -tapaus, tuomio 14.2.1990 (Kok. 1990, s. I-307, Kok. Ep. X, s. 319, 29 kohta); asia C-135/92, Fiskano v. komisio, tuomio 29.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2885, 39 kohta); asia T-260/94, Air Inter v. komissio, tuomio 19.6.1997 (Kok. 1997, s. II-997, 59 kohta), ja asia T-277/03, Vlachaki v. komissio, tuomio 8.3.2005 (Kok. H. 2005, s. I-A-57 ja II-243, 64 kohta).

tätä periaatetta voidaan soveltaa polkumyynnin vastaisiin menettelyihin,[16] kilpailumenettelyihin,[17] valtiontukia koskeviin menettelyihin[18] ja tietenkin myös yhteisön virkamiehiä koskevan oikeuden alalla.[19]

42. Kuten kaikilla yleisillä oikeusperiaatteilla, myös tällä periaatteella pyritään korjaamaan puolustautumisoikeudet takaavien säännösten puuttuminen tai paikkaamaan niissä olevat aukot, koska sitä voidaan soveltaa "myös kaikkien kyseistä menettelyä koskevien säännösten puuttuessa"[20] tai "jopa erityissäännösten puuttuessa".[21] Se saattaisi näin ollen edellyttää pidemmälle meneviä menettelyllisiä velvoitteita kuin ne, joista säädetään puolustautumisoikeuksien suojaamista koskevissa säännöksissä.

43. Näin on erityisesti siksi, että kuten on niiden arvioijien osalta, joiden tehtävänä on arvioida alaisiaan, toimen toteuttavalla taholla on laaja harkintavalta, jonka käyttöä valvotaan vain rajoitetusti.[22] Tällaisissa tapauksissa yhteisöjen tuomioistuimet nimittäin vahvistavat niitä muodollisia ja menettelyllisiä velvoitteita, joita ne ovat asettaneet toimen antamisen edellytykseksi. Kuten yhteisöjen tuomioistuimet ovat todenneet, "kun hallinnolla on tällainen harkintavalta, yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen takeiden kunnioittaminen – – on erityisen tärkeää. Tällaisia takeita ovat muun muassa – – asianomaisen oikeus ilmaista näkemyksensä sekä oikeus siihen, että päätös on riittävästi perusteltu".[23]

44. On tunnettua, että yleensä tämän periaatteen mukaisesti "jokaiselle, jota vastaan asianomaiselle vastainen päätös voidaan tehdä, on annettava mahdollisuus esittää kantansa asianmukaisesti hänelle vastaisista seikoista, joihin kyseinen päätös perustuu".[24]

45. Onko tätä tarkoitusta varten tarpeen, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomiois-

16 – Ks. esim. asia C-49/88, Al-Jubail Fertilizer v. neuvosto, tuomio 27.6.1991 (Kok. 1991, s. I-3187) ja asia C-458/98 P, Industrie des poudres sphériques v. neuvosto, tuomio 3.10.2000 (Kok. 2000, s. I-8147).

17 – Ks. asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979 (Kok. 1979, s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341).

18 – Ks. asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2263, Kok. Ep. VIII, s. 717) ja em. Boussac Saint Frères -tapaus.

19 – Ks. asia T-237/00, Reynolds v. parlamentti, tuomio 23.1.2002 (Kok. 2002, s. II-163) ja em. asia Vlachaki v. komissio.

20 – Em. asia Belgia v. komissio, tuomion 27 kohta ja em. asia Air Inter v. komissio, tuomion 59 kohta.

21 – Em. asia Vlachaki v. komissio, tuomion 64 kohta. Ja "myös silloin, kun kyseistä menettelyä koskevassa säännöstössä ei ole nimenomaista säännöstä tätä varten" (em. asia Reynolds v. parlamentti, tuomion 87 kohta).

22 – Ks. vastaavasti asia 207/81, Ditterich v. komissio, tuomio 5.5.1983 (Kok. 1983, s. 1359, 13 kohta) ja asia T-278/01, Den Hamer v. komissio, tuomio 7.5.2003 (Kok.H. 2003, s. I-A-139 ja II-665, 58 kohta).

23 – Ks. asia T-23/91, Maurissen v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 21.10.1992 (Kok. 1992, s. II-2377, 41 kohta), jossa toistetaan virkamiehen arviointia koskevassa tilanteessa ratkaisu, johon päädyttiin alun perin yhteisön tullitariffia koskevassa erityisessä asiayhteydessä (ks. C-269/90, Technische Universität München, tuomio 21.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5469, 14 kohta).

24 – Ks. esim. em. asia Reynolds v. parlamentti, tuomion 87 kohta ja em. asia Vlachaki v. komissio, tuomion 64 kohta. Ks. hieman eri tavalla mutta vastaavasti muotoiltuna asia C-462/98 P, Mediocurso v. komissio, tuomio 21.12.2000 (Kok. 2000, s. I-7183, 36 kohta).

tuin on katsonut, että virkamiehelle vastaiset tosiseikat, joihin arviointikertomus perustuu, on merkitty kirjallisesti ja annettu arvioitavalle virkamiehelle tiedoksi kohtuullisessa ajassa siitä, kun ne tapahtuivat?

46. Valittaja väittää, että tässä näkemyksessä rikotaan puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen ulottuvuutta. Sen mukaan puolustautumisoikeuksia käytetään ainoastaan menettelyssä, joka saattaa päättyä virkamiehelle vastaisen päätöksen tekemiseen; ne eivät edellytä, että tällaisen toimen laatijalla olisi velvollisuus osoittaa kyseiselle henkilölle varoitus ennen tällaisen menettelyn aloittamista.

47. Tämä valitusperuste vaikuttaa mielestäni perustellulta. Puolustautumisoikeuksien kannalta merkitystä on sillä, että asianomainen voi esittää "asianmukaisesti" näkemyksensä häntä vastaan esitetyistä seikoista. Toisin sanoen hänen on voitava esittää huomautuksensa hetkenä, jolloin niistä voi olla apua hänen puolustautumisoikeudelleen, eli hetkellä, jolloin ne saattavat vielä muuttaa toimen toteuttajan tekemää arviointia, jolloin niillä voi olla vaikutusta toteutettavan toimen kyseiselle henkilölle vastaiseen sisältöön.

48. Arviointimenettelyyn sovelletaan kokonaisuudessaan kontradiktorista menettelyä, jotta voidaan taata arvioitavan virkamiehen puolustautumisoikeus. Hän voi esittää näkemyksensä useassa vaiheessa ennen kuin arviointikertomuksesta tulee lopullinen. Muistutettakoon,[25] että menettely alkaa virkamiehen ja arvioijan välisellä keskustelulla, ja että jos virkamies ei ole tyytyväinen arvioijan tämän keskustelun jälkeen laatimaan kertomukseen, hän voi pyytää keskustelua arvioinnin vahvistajan kanssa, joka voi tämän keskustelun jälkeen muuttaa kertomusta. Lopuksi, jos virkamies ei ole tyytyväinen arvioinnin vahvistajan päätökseen, hän voi saattaa asian arvioinnista vastaavalle pariteettikomitealle, joka antaa lausunnon, jonka perusteella arvioinnin tarkastaja laatii lopullisen arviointikertomuksen. Lisäksi on kiistatonta, että esillä olevassa asiassa De Bryn ja arvioinnin vahvistajan välillä käydyn keskustelun päätteeksi viimeksi mainittu on muuttanut tiettyjä arvioijan tekemiä kuvailevia huomautuksia.

49. Oikeuskäytännössä edellytetään puolustautumisoikeuksien kunnioittamista, millä tarkoitetaan sellaisen henkilön, jolle on osoitettu hänen etuihinsa huomattavasti vaikuttava päätös, mahdollisuutta esittää asianmukaisesti näkemyksensä, *vasta kun* se menettely, jonka päätteeksi tällainen päätös saatetaan tehdä, on *aloitettu*. Tämä käy ilmi jo toteamuksesta, jonka mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittamista edellytetään "*kaikissa* jotain henkilöä vastaan aloitetuissa menettelyissä, jotka ovat omiaan johtamaan hänelle vastaiseen toimeen".[26] Yhteisöjen tuomioistuin on todennut ylei-

25 – Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 7 kohta.

26 – Kursivointi tässä (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 42 kohdassa viitattu oikeuskäytäntö.

semmin, että polkumyynnin vastaisten menettelyjen yhteydessä yritykset, joita asia koskee, on saatettava tilaan, jossa ne kykenevät "hallinnollisen menettelyn *aikana*" tehokkaasti esittämään oman kantansa. [27] Samoin se täsmensi tilintarkastustuomioistuimen sellaisen kertomuksen osalta, johon voi myös sisältyä jollekin henkilölle epäedullisia arvovalintoja, että kontradiktorisen periaatteen nojalla asianomaisten on voitava ennen kyseisten kertomusten lopullista hyväksymistä esittää huomautuksensa niistä kohdista, joissa heidät on nimenomaisesti mainittu, ja jotka "aiotaan" sisällyttää kertomukseen ennen kyseisten kertomusten "lopullista hyväksymistä". [28] Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kilpailumenettelyissä puolustautumisoikeuden olennaisena osana olevaa kontradiktorista periaatetta oli noudatettava vasta siitä, kun väitteet oli annettu tiedoksi kyseiselle yritykselle, eikä alustavassa tutkimisvaiheessa. [29] Lopuksi on todettava erityisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on itse hylännyt puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevan perusteen, joka esitettiin arviointikertomuksen antamista koskevasta päätöksestä, koska arvioinnin tarkastaja oli kuullut kantajaa, kantajalla oli ollut mahdollisuus saattaa asia arvioinnista vastaavan pariteettikomitean käsiteltäväksi ja hän oli toimittanut sille huomautuksia. [30]

50. Vain poikkeuksellisesti pelkästään sen mahdollistaminen, että virkamies voi esittää asianmukaisesti näkemyksensä häntä vastaan esitetyistä seikoista, jotka saatetaan ottaa huomioon päätöksessä, jolla on vaikutusta hänen hallinnolliseen asemaansa tai uraansa, edellyttää, että ne on täytynyt etukäteen merkitä asiakirjaan, joka on täytynyt antaa hänelle tiedoksi kohtuullisen ajan kuluessa moititusta seikasta. Kyseessä täytyy olla menettely, joka on omiaan johtamaan henkilölle vastaiseen päätökseen, ja jossa ei tarjota muuten mahdollisuutta ilmaista asianmukaisesti näkemystään näistä seikoista. [31] Kuten olen juuri osoittanut, tästä ei ole kyse esillä olevassa asiassa.

51. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin väittää sitä vastoin, että arvioitava virkamies voi esittää huomioitaan riittävällä tavalla arviointimenettelyn kuluessa vain varsinaisten arvovalintojen osalta eli kuvailevista huomautuksista ja arvioinnista, joka on näiden huomautusten numeerinen ilmaisu, mutta ei niistä tosiseikoista, joihin nämä arvovalinnat perustuvat (ks. valituksen kohteena olevan tuomion 82 ja 83 kohta). Toisin sanoen De Bry ei ole voinut puolustautua niiltä työajan noudattamatta jättämistä koskevilta moitteilta, jotka heikensivät hänestä tehtyä myönteistä arviointia, jonka mukaan hän oli "aina valmis saattamaan työnsä päätökseen myös työajan päätyttyä ja jopa viikonloppuna".

52. Tunnustan, että en täysin ymmärrä tämän erottelun merkityksellisyyttä puolustautumisoikeuksien kunnioittamista osalta. On kiistatonta, että normaalin työajan noudattamatta jättämistä koskeva väite todetaan,

27 – Em. asia Industrie des poudres sphériques v. neuvosto, tuomion 99 kohta (kursivointi tässä).

28 – Asia C-315/99 P, Ismeri Europa v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 10.7.2001 (Kok. 2001, s. I-5281, 29 ja 30 kohta).

29 – Ks. asiat 46/87 et 227/88, Hoechst v. komissio, tuomio 21.9.1989 (Kok. 1989, s. 2859, Kok. Ep. X, s. 145, 15 ja 16 kohta).

30 – Ks. em. asia Den Hamer v. komissio, tuomion 73 kohta.

31 – Ks. edellä alaviite 14.

piti se sitten paikkansa tai ei. De Bryn puolustautumisoikeus on todellinen, jos hän esittää arviointimenettelyn kuluessa työajan noudattamatta jättämistä koskevan mahdollisen perustelun, jonka avulla hän voisi välttyä epäedulliselta arvioinnilta.

53. Kuten komissio toteaa perustellusti, mikäli arvioijalla olisi velvollisuus antaa arvioitavalle virkamiehelle kirjallinen varoitus kaikista hänelle vastaisista seikoista, jotka saatetaan ottaa huomioon arviointikertomuksessa, kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun ne ovat tapahtuneet, tämä muuttaisi huomattavasti kuulluksi tulemista koskevan oikeuden merkitystä. Tämä ei olisi enää puolustautumisoikeuden osa, vaan siitä tulisi oikeus tulla varoitetuksi. Tällaisen oikeuden tehtävänä ei olisi enää mahdollistaa, että kyseinen henkilö voi esittää asianmukaisesti näkemyksiään häntä vastaan esitetyistä seikoista, jotka ovat hänelle vastaisen toimen perusteena, vaan sillä mahdollistettaisiin tämän henkilön käyttäytyvän siten, että tällaisen päätöksen tekemistä koskevat edellytykset eivät täyttyisi. Oikeutta tulla kuulluksi koskevan menettelyllisen takeen irrottaminen puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevasta yhteydestä on lisäksi ristiriidassa valituksen kohteena olevan tuomion perustelujen kanssa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin toteaa tuomionsa 86 kohdassa, että pelkkä kirjallinen varoitus, jossa todettiin työajan noudattamatta jättäminen ja joka oli osoitettu kantajalle hyvissä ajoin, olisi mahdollistanut sen, että hän olisi voinut puolustaa etujaan asianmukaisesti, joko kiistämällä tämän väitteen tai ottamalla sen huomioon voidakseen parantaa käytöstään viranhoidossa. Kuten olen edellä todennut, tämä moite voidaan kiistää asianmukaisella tavalla vielä arvioinnimenettelyn kuluessa. Ja käytöksen parantaminen viranhoidossa on tavoite, joka ei kuulu puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen alaan.

54. Arviointikertomus itsessään täyttää tämän tavoitteen. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on itse myöntänyt, arviointikertomukseen sisältyvät huomautukset "voivat auttaa virkamiestä parantamaan tarvittaessa ansioitaan, millä on väistämättä vaikutusta uralla etenemiseen". [32]

55. En voi hyväksyä väitettä, jonka mukaan esillä olevassa asiassa tarvetta osoittaa De Brylle kirjallisia varoituksia työajan noudattamatta jättämisestä, lisäsi se, että normaalin työajan noudattamatta jättämistä ei ollut arvioitu kielteisesti häntä koskevassa aikaisemmassa arvioinnissa (ks. valituksen kohteena olevan tuomion 89 kohta). Vaikka muutos aikaisempaan arviointiin on perusteltava yksityiskohtaisemmin, [33] sillä ei voi olla mitään vaikutusta puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen laajuuteen.

32 – Asia T-86/04, Sundholm v. komissio, tuomio 20.4.2005 (32 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

33 – Ks. erityisesti asia 178/86, Turner v. komissio, tuomio 16.12.1987 (Kok. 1987, s. 5367) ja asia T-1/91, Della Pietra v. komissio, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. II-2145, 30 kohta).

56. Velvollisuudesta merkitä kirjallisesti arviointikertomukseen kaikki sellaiset virkamiehen käytöstä koskevat seikat, jotka saattavat johtaa epäedulliseen arviointiin, ja antaa ne asianomaiselle tiedoksi kohtuullisessa ajassa, mikä ei liity puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan periaatteen alaan, aiheutuu huomattavia käytännön ongelmia. Se edellyttää, että arvioijien on tarkkailtava poikkeuksetta päivittäin arvioitavien virkamiesten käytöstä ja toimittava hyvin nopeasti laatimalla kirjelmiä, sekä vaikeuttaa henkilökansioiden pitämistä, koska on vaarana, että niistä tulee vähemmän käyttökelpoisia niiden runsaan asiakirjamäärän vuoksi. Sillä tehdään myös liiallisen muodollisiksi esimiesten ja heidän alaistensa väliset suhteet, mistä voi vain aiheutua lisää jännitteitä.

C *Arviointioppaan ulottuvuus*

57. Lopuksi on selvitettävä, edellyttikö, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut (ks. valituksen kohteena olevan tuomion 91 kohta), arviointiopas, että esillä olevassa asiassa puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaate ja/tai henkilöstösääntöjen 26 artikla olivat pakottavampia, siten, että virkamiehen esimiehillä oli velvollisuus merkitä kirjallisesti ja hyvissä ajoin kaikki seikat, jotka oli tarkoitus ottaa laadittavassa urakehityksen arviointiraportissa huomioon häntä vastaan.

58. On totta, että arviointiopas, jonka komissio antoi henkilöstölleen tiedoksi heinäkuussa 2002, voidaan luokitella sisäisiksi ohjeiksi, ja että sen on tästä syystä katsottava olevan hallinnon itselleen opastukseksi antama toimintaohje. Jottei yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukattaisi, komission on näin ollen noudatettava sitä, paitsi jos se selostaa nimenomaisesti ne syyt, joiden perusteella se on poikennut siitä.[34]

59. Mutta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen selostus niistä velvoitteista, joita arviointioppaasta seuraa arvioijille, ei vakuuta minua. Mielestäni vaikuttaa liioitellulta tulkita opasta siten, että siinä asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti kaikki asianomaisen käytökseen liittyviä seikkoja koskevat moitteet ja ilmoittaa niistä hänelle lyhyessä ajassa näiden seikkojen tapahtumisen jälkeen. On totta, että kyseisessä oppaassa korostetaan tarvetta "ajoissa tapahtuvaan rakentavaan palautteeseen", jotta vältyttäisiin siltä, että arviointi tulee "asianomaiselle yllätyksenä" (oppaan 3 osa). Ja sen 3.2 kohdassa täsmennetään, että tämän palautteen on "liityttävä tiettyyn käytökseen"

34 – Kuten käy ilmi vakiintuneesta oikeuskäytännöstä. Ks. erityisesti asia 148/73, Louwage v. komissio, tuomio 30.1.1974 (Kok. 1974, s. 81, 12 kohta); asia 190/82, Blomefield v. komissio, tuomio 1.12.1983 (Kok. 1983, s. 3981, 20 kohta); asiat 129/82 ja 274/82, tuomio 13.12.1984 (Kok. 1984, s. 4127, 20 kohta) ja asia T-165/01, McAuley v. neuvosto, tuomio 10.9.2003 (Kok. H. I-A-193 ja II-963, 44 kohta).

ja sen on "tapahduttava mahdollisimman nopeasti tietyn tehtävän jälkeen". Tästä näkökulmasta katsottuna on totta, että siinä velvoitetaan arvioijat "keräämään – – esimerkkejä töistä, säilyttämään niiden jäljennöksiä tai laatimaan huomautuksia" (arviointioppaan 3.1 kohta). Mutta olisi kohtuutonta katsoa, että näissä säännöksissä asetettaisiin velvoite laatia kirjelmä kaikista käytökseen liittyvistä täsmällisistä seikoista. Oppaan 3 osassa täsmennetään lisäksi, että palaute voidaan taata "virallisin tai *epävirallisin* arvioinnein ja *henkilökohtaisin keskusteluin*".[35] Toisin sanoen käytökseen liittyvää täsmällistä seikkaa koskeva moite voidaan hyvin antaa suullisena varoituksena.

60. Joka tapauksessa näitä arviointioppaassa asetettuja vaatimuksia ei voida käsittää siten, että ne olisivat puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen erityinen ja pakottavampi ilmaisu. Kyseinen periaate, joka on määritelty oikeudeksi tulla kuulluksi, tulee ajankohtaiseksi vasta arviointimenettelyssä, mutta ei vielä arviointijakson aikana. Arviointioppaassa mainittu oikeus tulla varoitetuksi ainakin suullisesti, liittyy pikemminkin hyvää hallintoa koskeviin vaatimuksiin. Kuuluu nimittäin hyvään hallintoon, että esimiehet ilmoittavat mahdollisimman nopeasti arvioitaville virkamiehille heitä vastaan mahdollisesti esitettävistä moitteista, jotta he voivat parantaa käytöstään viranhoidossa ja tällä tavoin taata viranhoidon moitteettoman toiminnan.

61. On totta, että tähän voitaisiin tietenkin vastata, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen "vastaa hyvän hallinnon edellyttämiä vaatimuksia".[36] Mutta vaikka puolustautumisoikeuksien noudattaminen voidaan mieltää osana hyvää hallintoa, tämä käsite menee laajalti tuota menettelyllistä taetta pidemmälle. Näin on erityisesti siksi, että hyvän hallinnon periaate edellyttää, että arvioijilla on velvollisuus varoittaa arvioitavia virkamiehiä lyhyen ajan kuluessa sellaisista seikoista, jotka saattavat johtaa heille vastaiseen arviointiin arviointikertomuksessa.

62. Kaikista edellä selostetuista seikoista seuraa, että valituksen kohteena olevaan tuomioon liittyy oikeudellinen virhe, koska siinä on tulkittu virheellisesti puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen ulottuvuutta sekä kyseisen perusperiaatteen että henkilöstösääntöjen 26 artiklan ja arviointioppaan valossa.

35 – Kursivointi tässä.

36 – Ks. esim. em. asia Vlachaki v. komissio, tuomion 64 kohta.

## III Ratkaisuehdotus

63. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyy yhteisön oikeuden rikkomista koskevan valitusperusteen ja kumoaa tämän seurauksena Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-157/04, De Bry vastaan komissio, 12.7.2005 antaman tuomion.